

Víctor Català, record i reconeixement

crònica

Els dies 9, 10 i 11 del propassat mes d'abril es van celebrar a l'Escala les Primeres Jornades d'Estudi dedicades a la vida i obra de Caterina Albert i Paradís, coneguda com a escriptora amb el pseudònim de Víctor Català. Les Jornades, organitzades per l'Ajuntament d'aquest municipi, amb la col·laboració de la Diputació de Girona, suposaven la culminació dels actes (conferències, col·loquis...) celebrats a diferents llocs de Catalunya, amb la iniciativa de diverses institucions, en motiu del vint-i-cinquè aniversari de la mort de l'escriptora.

L'encert d'aquestes Jornades radica en la seva doble motivació. Per un costat, en el fet que el poble de l'autora, amb el qual se sentí plenament identificada (hi ha referències en algunes obres), on va viure la major part de la seva vida i on és enterrada, mostri el seu reconeixement, promoció el seu record i el faci extensiu més enllà del propi municipi. Per l'altre, que contribueixi a fomentar l'estudi i la divulgació d'una autora i d'una obra a la qual, per diverses circumstàncies històriques o per prejudicis, no se li ha dedicat l'atenció que la seva vàlua requereix.

Aquest doble objectiu s'ha acomplert aquests dies i és per això que la iniciativa s'ha de considerar un èxit. Un èxit quant a l'organització (funcionament, horaris, sessions de conferències i presentació de comunicacions, actes lúdic-cultural...), un èxit d'assistència (més de 190 persones inscrites) i un èxit en

l'aportació de treballs i estudis sobre la vida i l'obra de l'autora. Em deturaré en aquest últim aspecte perquè la varietat i la qualitat de les aportacions ho requereixen.

Un dels encerts d'aquestes jornades, i per tant dels organitzadors, ha estat el de no limitar la temàtica a la figura de Caterina Albert escriptora, és a dir, a Víctor Català, sinó de considerar la dona en la seva totalitat. Això ha permès d'entrar en les diferents facetes de la vida personal i artística de Caterina Albert, que són moltes i molt interessants.

Pel que fa a l'aspecte biogràfic, l'aportació es va concretar en una visió de la figura de la Caterina Albert, conferència feta pel Sr. Lluís Albert, des de la perspectiva familiar, que a través de documents, personals i privats, inèdits, va informar de les relacions de l'autora amb la gent del seu entorn, del caràcter... En un altre sentit, Núria Albó va recordar i recollir, des de la perspectiva d'una escriptora actual, les dificultats que havia de suposar ser escriptora al començament de segle i les possibles raons del pseudònim.

També hi van ser presents aspectes relacionats amb el pensament o la ideologia de l'autora que es desprenien tangencialment d'algunes aportacions relacionades amb l'obra literària com la conferència del professor Jordi Castellanos, que va fer un treball de síntesi de gran categoria sobre les línies del pensament del final del s. XIX i el començament del s. XX que

marquen les posicions i la filosofia dels escriptors i les escriptores de l'època, entre els quals cal situar-hi Víctor Català.

Es va parlar, així mateix, de l'epistolari de Caterina Albert amb Dolors Monserdà, dels articles d'*Encunys*, de la llengua..., aportacions que alhora van suposar la presentació de material inèdit que serà inclòs al volum que es publicarà sobre les actes d'aquestes jornades.

Per la meua part, vaig presentar un treball sobre l'obra *Encunys*, retrats de personatges catalans significatius, alguns dels quals havien aparegut en publicacions periòdiques —on els vaig descobrir i d'on els he extret— que l'autora havia agrupat en un volum que no va arribar a sortir i que fins ara no s'ha pogut localitzar. Aquests textos permeten no solament de conèixer una altra de les activitats literàries de l'autora, sinó també la seva concepció del món i de la societat a partir, sobretot, de dos aspectes: l'educació i el feminisme.

Per altra banda, en la conferència que vaig dedicar a les relacions de l'autora amb la llengua catalana com a persona i com a escriptora i per il·lustrar en concret les vinculacions amb la llengua des d'una perspectiva ideològica, vaig presentar el pròleg que havia de figurar en el volum de contes en castellà *Retablo* (1944) que la censura franquista va prohibir, i on queda clara la manifestació de la catalanitat de Caterina Albert respecte a la llengua. D'aquest pròleg censurat, l'autora n'havia fet una edició privada i

clandestina que he conegut i utilitzat gràcies al Sr. Lluís Albert, nebot de l'escriptora i creador del Museu Arxiu Víctor Català, que me'l va proporcionar.

Quant a la varietat de facetes artístiques de Caterina Albert, es va incidir, en primer lloc, en la d'artista plàstica, pintora, dibuixant i escultora, activitats que, si bé no han tingut ni la projecció ni la dedicació de l'obra literària, no deixen de ser interessants de conèixer, ja que alhora il·lustren i expliquen, per semblances o per diferències, la vida i l'obra de l'escriptora.

També vinculat amb la sensibilitat de Caterina Albert per les arts plàstiques, hi hauríem de relacionar, potser indirectament, un altre dels aspectes que s'han destacat de la seva figura, el d'arqueòloga «amateur». La passió per l'arqueologia, a partir de les excavacions d'Empúries, és viscuda des d'una doble emotivitat, la d'artista amant de l'art i la de persona amant de la seva terra.

Pel que fa a l'activitat literària de Caterina Albert, l'angle de visió no ha estat tan diversificat, malgrat la quantitat i la qualitat de les aportacions. Víctor Català ha estat, en la majoria dels casos, analitzada, llegida o comparada com a creadora de narrativa de ficció, evidentment la seva producció més important, o almenys la més coneguda. La majoria de treballs s'han concentrat en la novel·la *Solitud*, i únicament hi ha hagut dues comunicacions sobre la resta de l'obra narrativa. Les aportacions a les Jornades han

abastat un ventall força ampli i, el que és més important, han donat a conèixer aspectes i materials inèdits. Però encara no

**PRIMERES
JORNADES
D'ESTUDI
VIDA I OBRA DE
CATERINA
ALBERT I PARADÍS
(Víctor Català)
1869 - 1966**

L'ESCALA
del 9 a l'11 d'abril '92
SEGONA CIRCULAR - GENER 1992

PRIMERES JORNADES D'ESTUDI

està tot dit. Precisament tots els treballs esmentats demostren que l'obra d'aquesta autora dona molt de si i que queden molts aspectes per aprofundir o per començar a treballar. Penso concretament en la poesia i especialment el teatre, gèneres que no han estat tractats directament en cap conferència ni en cap comunicació. I, evidentment, per més treballs que es facin, l'obra de Víctor Català permetrà sempre noves lectures perquè els clàssics necessiten revisions des de les òptiques dels nous temps. Cal, doncs, que aquestes primeres jornades no siguin les úniques.

NURIA NARDI